

Oktatási helyzetkép egy évvel a világjárvány kezdete után

Az OECD – az UNESCO-val, az UNICEF-fel és a Világbankkal együttműködve – 2021 januárja és februárja között felmérte, hogy az egyes oktatási rendszerek miként reagálnak a COVID-19 világjárványra, az iskolabezárásoktól és a távoktatástól kezdve a tanárok beoltásán át a tanórai oktatáshoz való fokozatos visszatérésig. [Az iskolai oktatás helyzete – Egy év a világjárvány után](#) című jelentés a felmérés előzetes eredményeit mutatja be. A jelentés több mint 30 ország/régió világjárványra adott oktatási, oktatáspolitikai válaszait összegzi, és egy évvel a COVID-válság kitörése után egy pillanatképet nyújt a helyzetről. Az adatokat az egyes országok/régiók oktatásért felelős kormányzati tisztviselői szolgáltatták. Jelen összefoglaló a jelentés alapján a járványhelyzet alatti iskolabezárások és oktatásfinanszírozási változások országokénti eltéréseit mutatja be.

Iskolabezárások

Az egyes oktatási rendszerek COVID-válságra adott válaszait összegyűjtő felmérés eredményei azt mutatják, hogy voltak országok, melyek nyitva tartották az iskoláikat. Egy évvel a világjárvány kitörése után az összehasonlítható adatokkal rendelkező 33 ország kevesebb mint 40%-ában voltak teljesen, azaz a diákok túlnyomó többsége számára nyitva az általános és középiskolák.

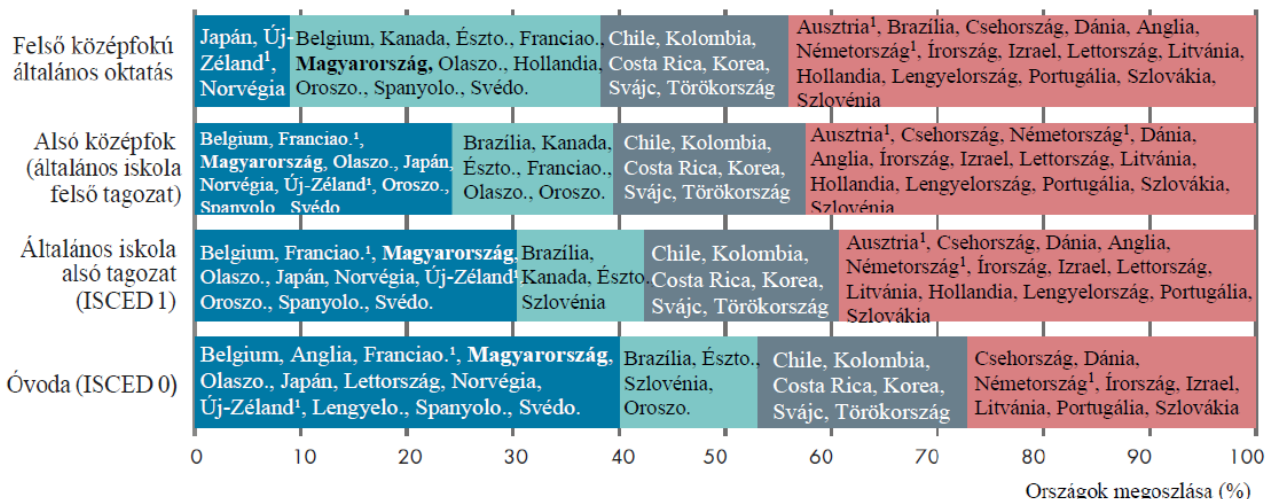
Az iskolai tanulás különösen fontos a korai években, amikor a pedagógusokkal való személyes, közvetlen kapcsolat különösen fontos, és a digitális alternatívák is kevésbé eredményesek. Ez nagyjából tükröződik a felmérés adataiban: minél magasabb a képzési szint, annál nagyobb azon országok aránya, ahol az iskolák 2021 februárjában vagy zárva

voltak, vagy csak részlegesen, bizonyos régiókban vagy bizonyos évfolyamok számára voltak nyitva.

Az általános iskolák alsó tagozatain az összehasonlítható adatokkal rendelkező 33 ország 30%-ában, az alsó középfokú oktatásban, azaz az általános iskolák felső tagozatain az országok 24%-ában, az általános felső középfokú oktatásban pedig az országok 9%-ában maradtak teljesen nyitva az iskolák. Ezzel szemben az óvodák az országok 40%-ában voltak teljesen nyitva, mely annak is köszönhető, hogy a legkisebb gyermekek esetében a legnehezebb egyrészről a távolléti foglalkozások megoldása, másrészről a gyermekek otthoni felügyeletének biztosítása (pl. szülők munkavállalása miatt). (1. ábra)

1. ábra: Iskolabezárások alakulása oktatási szintek szerint (2021. február 1.)

- Teljesen nyitva, hibridoktatás nélkül
- Részlegesen nyitva (pl. bizonyos régiókban vagy bizonyos évfolyamok számára nyitva, a többi diák a legtöbb esetben távoktatásban részesül)
- Szokásos tanítási szünet (szünidő) miatt zárva (tervezett nyitás 2021 februárjában, márciusában)
- Covid-19 miatt zárva

Forrás: OECD/UNESCO-UIS/UNICEF/Világban speciális felmérés a COVID-ról. 2021 március

Megjegyzés: ¹Ezen országok néhány régiójában február 1-jén a szokásos tanítási szünet miatt zárva voltak az iskolák.

Figyelemre méltó, hogy 2020-ban inkább a legalacsonyabb oktatási teljesítményt nyújtó országok zárták be hosszabb időre teljesen az iskoláikat. A 2018. évi OECD PISA vizsgálatán a 15 évesek szövegértés képességterületen elért teljesítménye 54%-ban magyarázza a 2020-ban középfokon teljes iskolabezárással töltött napok számában megmutatkozó országonkénti eltéréseket. Másként fogalmazva: azokban az oktatási rendszerekben, amelyekben már 2018-ban is rosszabbak voltak a tanulási eredmények, ott 2020-ban kevesebb személyes tanulási lehetőség állt a diákok rendelkezésére. A

magyarázó erő az egy főre jutó GDP figyelembevétele után is megmarad: a teljesítmény ebben az esetben is az eltérések csaknem egyharmadát (31%-át) magyarázza. Vagyis a teljesítmény és az iskolabezárások hossza közötti kapcsolat mögött nem egyszerűen a kedvezőbb gazdasági körülmények között működő jobb teljesítményt nyújtó oktatási rendszerek állnak. Mindez azt jelenti, hogy a koronavírus okozta válság nem csak az országokon belüli oktatási egyenlőtlenségeket erősítette fel, hanem valószínűleg az országok közötti teljesítménykülönbségeket is.

Az oktatásra fordított kiadások a világjárvány idején

A felmérés eredményei azt mutatják, hogy a felmérésben részt vevő országok nagy része a világjárvány hatásaira reagálva 2020-ban növelte az oktatásra szánt költségvetési kiadásait. Az összehasonlítható adatokkal rendelkező országok mintegy 65%-a növelte 2020-ban az alap- és középfokú oktatásra szánt költségvetési kiadásait. A többi ország esetében a költségvetés változatlan maradt, míg egyetlen ország sem számolt be csökkentésről. (1. táblázat)

2020-ban az alap- és középfokú oktatási kiadások növekedése elsősorban a folyó kiadások (pl. iskolák működési költségei, személyi juttatások) növekedésében mutatkozott meg. Az egyes országok eltérő megoldásokat alkalmaztak a plusz források célba juttatására. Például Dánia, Franciaország és Magyarország egészségügyi védőfelszerelésekre és takarítási költségekre biztosított további forrásokat. Franciaországban ezen felül rendkívüli

prémiumokat is adtak az iskolai személyzetnek. Finnországban olyan programokat támogattak, melyek célja a hátrányos helyzetű (pl. nem finn anyanyelvű, sajátos nevelési igényű vagy bevándorló háttérű) tanulók távoktatás során elszenvedett tanulási veszteségeinek kompenzálása volt.

A folyó kiadások növelése mellett, voltak országok, ahol egy évnél hosszabb tőkeberuházásokra is elkülönítettek forrásokat. Franciaország, Csehország, Magyarország, Lengyelország és Új-Zéland például az internet-hozzáférési szolgáltatások bővítésére, valamint informatikai (hardver és szoftver) beruházásokra adott forrásokat.

Az oktatási kiadások 2020-as növelésére tett erőfeszítések várhatóan 2021-ben is folytatódnak: a 2020-as adatokhoz képest az országok valamivel nagyobb hányada (71%) számolt be arról, hogy 2021-ben növelni tervezi az oktatási költségvetését az alap- és középfokú oktatásban. (1. táblázat)

1. táblázat: Az alap- és középfokú oktatásra szánt költségvetési kiadások tervezett változásai 2020-ban és 2021-ben

	Összes oktatási kiadás a 2019/2020-as tanévben vagy a 2020-as naptári évben		Összes oktatási kiadás a 2020/2021-es tanévben vagy a 2021-es naptári évben	
Növekedés	Anglia, Belgium (flamand), Belgium (francia), Észtország, Finnország, Hollandia, Izrael, Japán, Kolumbia, Lettország, Litvánia, Németország, Norvégia, Olaszország, Oroszország, Portugália, Spanyolország, Svédország, Szlovákia, Szlovénia, Törökország	65%	Anglia, Ausztria, Belgium (flamand), Belgium (francia), Csehország, Észtország, Finnország, Franciaország, Hollandia, Izrael, Írország, Japán, Kanada, Kolumbia, Lettország, Litvánia, Németország, Norvégia, Oroszország, Portugália, Spanyolország, Svédország, Szlovénia, Törökország	71%
Nincs változás	Ausztria, Chile, Costa Rica, Csehország, Írország, Kanada, Korea, Magyarország	24%	Costa Rica, Korea, Magyarország , Szlovákia	12%
Nem tudja	Dánia, Lengyelország, Svájc, Új-Zéland	12%	Chile, Dánia, Lengyelország, Olaszország, Svájc, Új-Zéland	18%
Országok száma		34		34

Forrás: OECD/UNESCO-UIS/UNICEF/Világban speciális felmérés a COVID-ról. 2021 március

Megjegyzés: 1) Japánban a tanév adott év áprilisában kezdődik és a következő év márciusában ér véget. 2) Chilében és Koreában a teljes összegben nincs változás, de a kiadások megoszlásában jelentős változások vannak.

A világiárvány rendkívül érzékenyen érintette a felsőoktatás területét is. A nemzetközi hallgatók általában magasabb tandíjat fizetnek, mint a belföldi hallgatók, így jelentős mértékben hozzájárulnak a felsőoktatási intézmények finanszírozásához. Ezért a hallgatói mobilitás világiárvány miatti korlátozása jelentős hatással van a felsőoktatási intézmények pénzügyi helyzetére is. Nem véletlen, hogy a legtöbb felmérésben részt vevő ország (2020-ban 65%-uk, 2021-ben már 71%-uk) a felsőoktatás költségvetési finanszírozásának növeléséről számolt be.

Összességében tehát a 2019/2020-as tanévben a legtöbb ország képes volt a világiárványra reagálva többletforrásokat mozgósítani, és az országok becslései szerint sokan közülük a 2020/2021-es tanévben is képesek lesznek további forrásokat előteremteni. Hozzáteve, hogy a pandémia hosszú távú gazdasági és társadalmi következményeit ez még nem oldja meg, azok sokkal nagyobb kihívást jelentenek.

Iskolabezárások miatti tanulási veszteségek következményei

A koronavírus (COVID-19) világjárvány következményeként 2020 elején világszerte bekövetkezett iskolabezárások miatt hozzávetőleg 1,5 milliárd diák és családja szembesült azzal, hogy tulajdonképpen egyik napról a másikra bezártak az iskolák, ami hatalmas fennakadást okozott a tanulásukban. Néhányan közülük a szüleik és tanáraik segítségével alternatív tanulási utakon valamennyire kompenzálni tudták az iskolabezárások negatív hatásait, ugyanakkor sokan – különösen a lelegelesebb csoportok tagjai – kirekesztve maradtak, mivel nem fértek hozzá a digitális tanulási forrásokhoz, vagy nem volt elég támogatásuk, motivációjuk ahhoz, hogy önállóan tanuljanak. Mivel a világjárvány intenzitása nem csökken, sok oktatási rendszer még mindig küzd a folyamatosan változó helyzettel.

Az iskolabezárások miatti tanulási veszteségek pontos mértéke még nem ismert, ugyanakkor egyes elemzések¹ szerint az általános és középiskolás tanulók minden egyes három

hónapnyi iskolabezárás után mintegy 3%-kal alacsonyabb jövedelemre számíthatnak életük során. Ez nemzetgazdasági szinten átlagosan 1,5%-kal alacsonyabb éves GDP-t eredményezhet az évszázad hátralévő részében.

A COVID válság okozta veszteségeket a hátrányos helyzetű tanulók még jobban meg fogják érezni. Minden jel arra mutat, hogy azok a tanulók, akiknek a családja kevésbé képes támogatni az iskolán kívüli tanulást, nagyobb tanulási veszteségekkel fognak szembesülni, mint előnyösebb helyzetű társaik. Vagyis a tanulási veszteségek nem egyformán érintik a tanulókat, tovább erősítve az oktatási és társadalmi egyenlőtlenségeket. Holott már a COVID előtt is az oktatásban tapasztalható egyenlőtlenségek jelentették a legnagyobb kihívást az oktatási rendszerek számára.

Összességében tehát az iskolabezárásokból eredő tanulási veszteségek hosszú távon is árnyékot vethetnek az egyének és nemzetek jólétére és jóllétére egyaránt.

¹ Lásd például: Hanushek, E. and L. Woessmann (2020). *The Economic Impacts of Learning Losses*. OECD, Paris.

A 2020-as koronavírus-járvány okozta gazdasági válság hazánkban és a régióban

Az alábbiakban három ábra segítségével mutatjuk be, milyen hatással volt a 2020 tavaszán kitört koronavírus-járvány Magyarország, a régió és Németország GDP-jére a tavalyi évben. Az ábrák ötletét a tekintélyes brit gazdaságkutató intézet, a The National Institute of Economic and Social Research (NIESR) honlapja (www.niesr.ac.uk) inspirálta, indikátorként a GDP negyedéves változását használjuk a válság kezdetéhez képest, az azóta eltelt negyedévekben.

Az 1. ábra a 2008-ban kirobbant világgazdasági válság és a 2020-ban kitört koronavírus-járvány magyar, illetve német gazdaságra gyakorolt hatását hasonlítja össze korábbi gazdasági válságok lefutásával.

Látható, hogy a 2008-as válság magyar, illetve német GDP-re gyakorolt hatása alulmúlta az 1990-es rendszerváltás után Magyarországot sújtó transzformációs visszaesést és az 1930-as évek első felében az Egyesült Államokban érzékelt gazdasági válságot. A hatás nagyságrendileg a Nagy-Britannia GDP-jét az 1930-as években, illetve az 1979-es olajárrobbanás kapcsán visszavető válságokéhoz volt hasonló.

Az is megfigyelhető, hogy a gazdasági világválságból való kilábalás lassúsága sokkal jobban jellemezte a magyar gazdaságot, mint az első számú exportpiacát jelentő német

gazdaságot. Egyrészt a magyar válság mélyebb volt, mint a német, másrészt a kilábalás is jóval később kezdődött meg nálunk, mint Németországban. Miközben a visszaesés szinte teljes egészében ugyanolyan gyorsan és ugyanolyan mértékben érintette a két gazdaságot, addig a fordulóponthoz a német gazdaság gyorsabban és erőteljesebben kapott erőt, mint a magyar.²

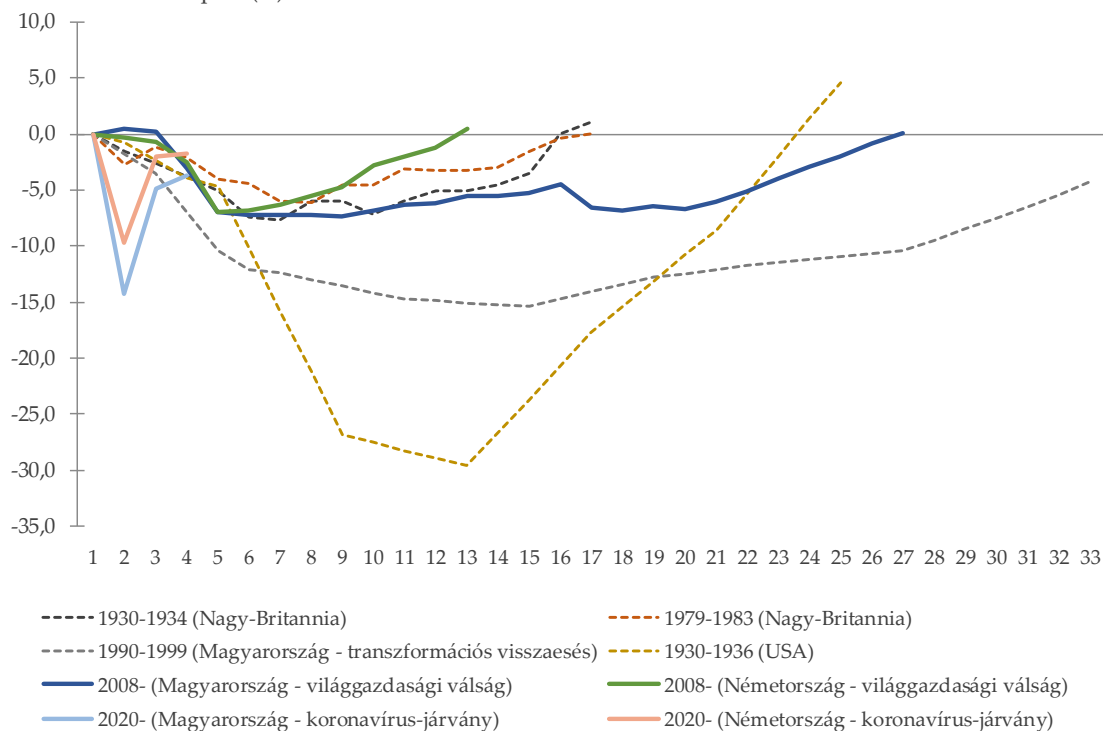
A 2020-as koronavírus-járvány okozta válság esetében jól látszik, hogy másfajta lefutása van eddig, mint a többi ábrázolt válságnak. Ennek oka, hogy a zuhanás és a visszaerősödés mértékét, gyorsaságát nem csupán az adott gazdaság belső strukturális adottságai határozzák meg, hanem döntően a különböző gazdasági ágazatok eltérő mértékben érintő, a járványhullámoknak megfelelő járványügyi intézkedések.

² 2010 második félévétől kezdve viszont egyre inkább elszakadt egymástól a két gazdaságban a válság előtti szintre való visszakapaszkodás üteme: 2013 második felétől kezdődően a magyar gazdaság

egyre jobban kezdte kiaknázni a német fellendülést, ami azt eredményezte, hogy 2017 végére a magyar gazdasági növekedési üteme elérte, majd meg is haladta a német gazdasági növekedés szintjét.

1. ábra: Hol tartunk a válságban? - összehasonlítás más válságok lefutásával

GDP-változás aránya a válságok kezdetéhez képest (%)

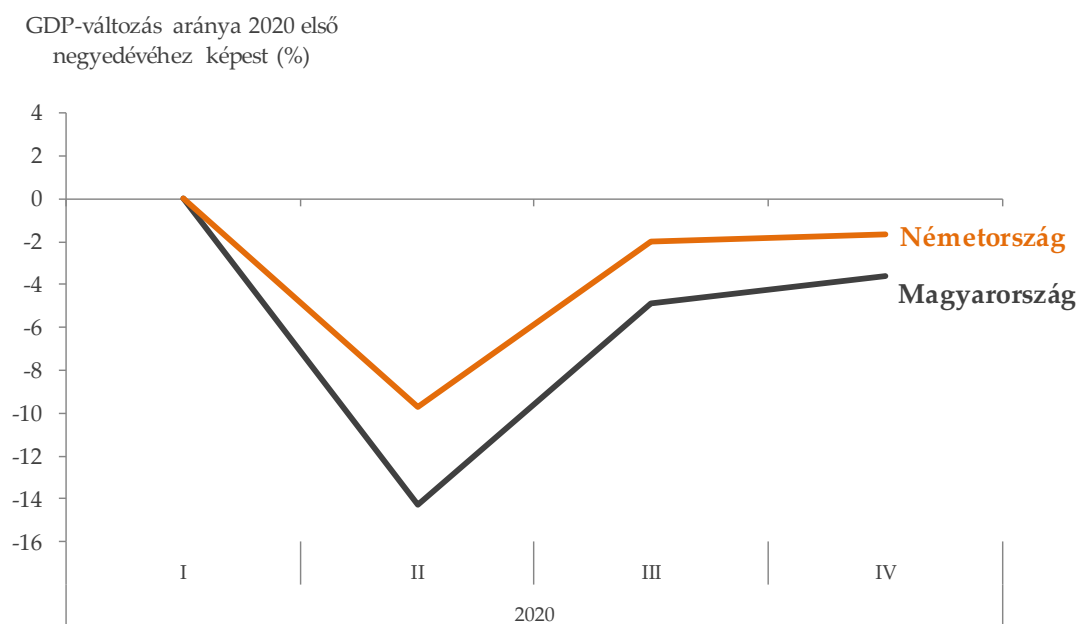
Forrás: GVI, KSH, Eurostat és Destatis adatok alapján

GHT 2021. április

Ahogy a 2. ábrán is láthatjuk, az első hullám idején, a második negyedévben Magyarországon és Németországban is erőteljes GDP-zuhanás következett be az első negyedévhez viszonyítva (14,3, illetve 9,7 százalékos), köszönhetően annak, hogy szerte Európában, így ebben a két országban is jellemzően szigorú járványügyi intézkedéseket

(kijárási korlátozás, rendezvénytilalom, vendéglátóhelyek és üzletek bezárása) alkalmaztak a döntéshozók. A korlátozások nyári enyhítésével, a turizmus fellendülésével a harmadik negyedévben jött a várt gyors visszapattanás, az őszi második hullám azonban megtörte ezt a folyamatot a negyedik negyedévben.

2. ábra: Hol tartunk a koronavírus-válságban? - a magyar és a német gazdaság összehasonlítása

Forrás: GVI, KSH és Destatis adatok alapján

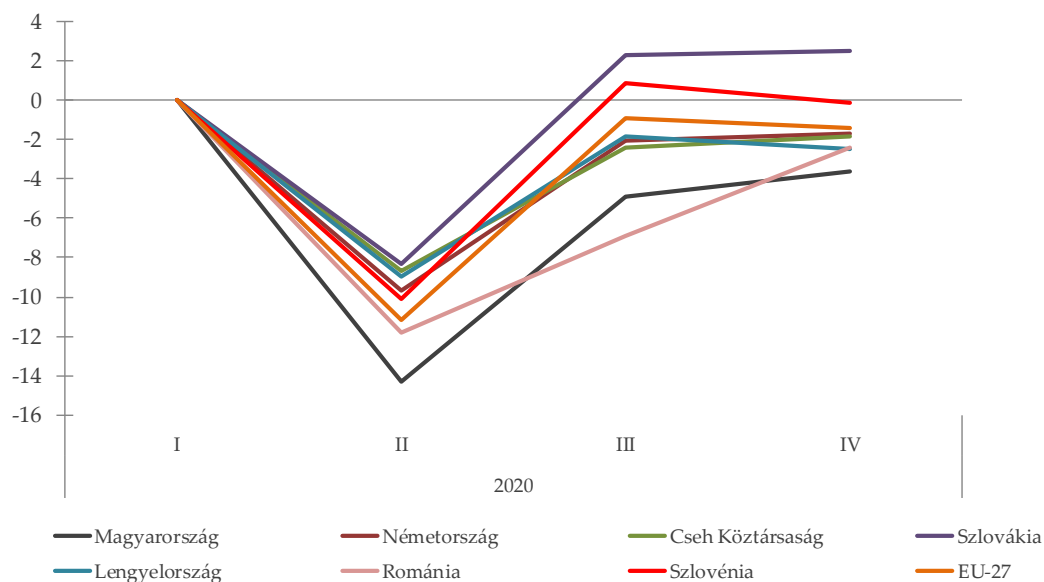
GHT 2021. április

A 3. ábrán látható, hogy 2020 második negyedévében az egész régióban (és az EU 27 tagállamában is) jelentős visszaesés következett be, a harmadik negyedévi gyors visszapattanást pedig a negyedik negyedévben többnyire stagnálás, helyenként kismértékű csökkenés követte. A válság kitörésekor a legnagyobb mértékű visszaesést a régióban Magyarország szenvedte el (-14,3 százalék), 3 százalékponttal az EU-átlag alatt teljesítve, és

ugyan a harmadik negyedévben Romániát megelőzte, a negyedik negyedévre ismét sereghajtóvá vált (-3,6 százalék). A régióban két ország volt, amely visszaerősödött a válság előtti szintre: Szlovénia elérte (0,9 százalék), Szlovákia meghaladta (2,3 százalék) azt a harmadik negyedévben, utóbbi a negyedik negyedévben pedig kismértékben még erősödni is tudott (2,5 százalék).

3. ábra: Hol tartunk a koronavírus-válságban? - régiós összehasonlítás

GDP-változás aránya 2020 első negyedévéhez képest (%)

Forrás: GVI, KSH, Eurostat és Destatis adatok alapján

Nemzetközi tendenciák

A termelési, fogyasztási és foglalkoztatási helyzet alakulása egyes, nemzetközileg fontos gazdaságokban, összehasonlítva a szakértői várakozásokkal és a megelőző időszakokkal.

		Vonatkozósi időszak	Tényadat	Várakozások	Előző időszak
	Munkanélküliségi ráta	(április)	6,0%	6,0%	6,0%
Németország	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(április)	66,4	65,8	66,6
	IFO üzleti bizalmi index ¹	(április)	96,8	99,5	96,6
Franciaország	INSEE üzleti bizalmi index ²	(április)	95,3		96,8
	Munkanélküliségi ráta	(április)	6,1%	5,8%	6,0%
USA	CB fogyasztói bizalmi index	(április)	121,7	113,0	109,0
	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(április)	60,5		59,1
Kína	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(április)	51,1	51,7	51,9

¹ <https://www.cesifo-group.de/ifoHome/facts/Survey-Results/Business-Climate/>

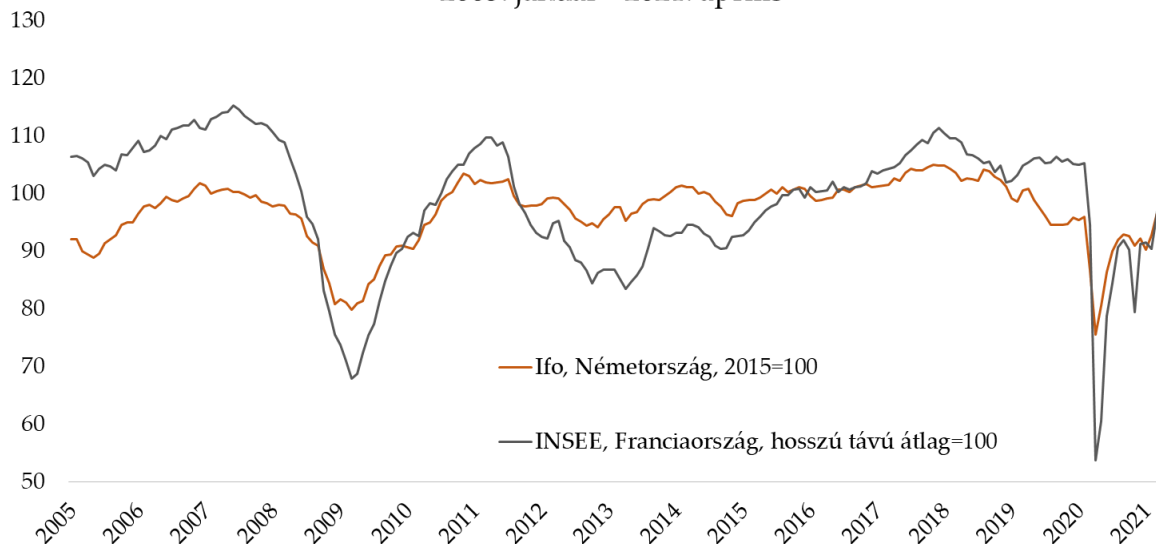
² <http://www.insee.fr/en/themes/indicateur.asp?id=105>

A többi adat forrása: <http://worldeconomiccalendar.com>

Németországban az IFO üzleti bizalmi index értéke némileg nőtt márciushoz képest. A feldolgozóipari beszerzési menedzserindex (PMI) az előző hónaphoz képest csökkent. Németországban a munkanélküliségi ráta értéke ugyanaz maradt. A franciaországi INSEE üzleti bizalmi index értéke csökkent az előző hónaphoz képest. Az Egyesült Államokban a CB fogyasztói bizalmi index értéke jelentősen nőtt az előző hónaphoz képest, és jobban teljesített a vártnál. Az amerikai feldolgozóipari beszerzési menedzserindex értéke nőtt márciushoz viszonyítva. A munkanélküliségi ráta kis mértékben romlott az előző hónaphoz képest. A kínai beszerzési index értéke csökkent az előző hónaphoz képest.

Üzleti bizalmi indexek alakulása hosszú távon

Az üzleti bizalom megítélése Németországban és Franciaországban, az Ifo és az INSEE vállalati konjunktúra-felmérései alapján,
2005. január - 2021. április

Forrás: www.ifo.de, www.insee.fr

Kapcsolat

Cím: MKIK GVI

1054 Budapest, Szabadság tér 7.

Tel: 235-05-84

e-mail: gvi@gvi.hu

Internet: <http://www.gvi.hu>

Készítette:

Széll Krisztián elemző, GVI

Bacsák Dániel elemző, GVI

Tóth Katalin, elemző GVI

Kutatásvezető:

Nábelek Fruzsina

ügyvezető, MKIK GVI

Publikáció esetén kérjük, hogy elemzésünkre az alábbiak szerint hivatkozzon:

MKIK GVI: Gazdasági Havi Tájékoztató,

2021.április, Budapest,

2021-05-13